

Arbejderkommissionen.

Efter tre Aars Overvejelser har Arbejderkommissionen afsluttet sin Virksomhed. Ved kgl. Resolution af 20. Septbr. 1875 nedsattes der en «Kommission til Undersøgelse af Arbejderforholdene i Danmark»; — Resultaterne af denne Kommissions Undersøgelser foreligge nu i en d. 25. Okt. 1878 undertegnet ret omfangsrig (129 Kvartsider stor) Betænkning.

Kommissionens elleve Medlemmer (Kmh. Overpræsident E. Rosenørn, Formand, Kmh. Borgmester Jessen, Kmh. Baron Zytphen-Adeler, Stiftsfysikus Krebs, Borgmester H. N. Hansen, Redaktør C. V. Rimestad, Fabrikant S. Fraenkel, Snedkerm. A. Jensen, Bogholder Faber, Possementmagersvend Andersen og Professor Falbe Hansen) samt de Mænd, der have bistaaet de forskjellige Udvalg (Prof. Dr. W. Scharling, Godsejer Ingerslev, Landstingsm. S. Petersen, Folketingsm. J. Busk, Husm. A. Pedersen, Husm. Joh. Christiansen og Docent Dr. Julius Petersen), — have selvfølgelig ikke paa alle Punkter været enige. Enighed mangler saaledes med Hensyn til det væsenlige Punkt om den egenlige Haandværkerstands Organisation. «Medens nemlig Alle have kunnet enes om, at den Tilstand, der

er bleven tilvejebragt ved Næringsloven af 29. Decbr. 1857, maa anses for utilfredsstillende, idet Samfundets Interesser kræve større Begrænsninger af Næringsfriheden, end de der i 1857 bleve ansete for nødvendige, vil det findes, at Flertallet dog i det Væsenlige vil forblive indenfor de ved Næringsfriheden givne Tilstande, medens et Mindretal (Krebs, Fraenkel, Andersen og Kommissionens Formand Rosenørn) maa kræve, at der til Samfundets Betyggelse mod Frihedens Misbrug oprettes lignende Institutioner, som Fortiden havde i Lavsordningen, men som ganske ere bortfaldne med Næringsfrihedens Indførelse.»

Betænkningens første Afsnit omhandler «Arbejdssystemerne». Her angives Kommissionens Stilling ligeoverfor Forsøgene paa at fjerne Modsætningen mellem Arbejdsgiver og Arbejder enten ved Produktionsforeninger eller ved at give Arbejderne direkte Andel i Forretningsudbyttet (Andelssystemet). Flertallet til lægger disse Forsøg kun en underordnet Betydning og anser den nugældende Ordning, det af den fri Konkurrence regulerede Lønningssystem, for det naturlige System, der ikke i nogen overskuelig Fremtid kan ventes forandret. Mindretallet (Jessen og Faber) tiltræde ikke denne Anskuelse om Nødvendigheden af den fri Konkurrences Herredømme over Arbejdsmarkedet; men idet det betoner Statshjælpens Nødvendighed til Vanskelighedernes Løsning, kræver det en ny Organisation af den industrielle Stand som Betingelse for Ydelse af Bistand til Produktionsforeninger og lignende Forsøg.

I andet Afsnit omhandles Kontraktsforholdet mellem Arbejdsgivere og Arbejdere. Hele Kommissionen (m. Undt. af Faber) foreslaar indført en Arbejds-

kontraktbog, indeholdende de vigtigste Punkter til Konstat-
 tering af de indgaaede Overenskomster. Et herom hand-
 lende Lovudkast indeholder tillige Bestemmelser om Op-
 sigelsesfrist, Lønnens Udbetaling, Forbud mod Antagelse
 af en Arbejder, der ikke er lovlig løst fra sit tidligere
 Kontraktsforhold osv. Forøvrigt anerkjendes Kontrakts-
 friheden; navnlig vil Flertallet ikke gaa ind paa en Normal-
 arbejdsdag. — I Forbindelse hermed foreslaas Fabrik-
 lovens Forbud mod Børns Arbejde udvidet til 12 Aars
 Alderen m. m.

Med Hensyn til Ordningen af Lærlingeforholdet
 fremsættes der et Lovforslag, hvis Forskrifter tilsigte, at
 Lærlingens fagmæssige Uddannelse virkelig bliver Hoved-
 sagen i Lærlingeforholdet.

Hele Kommissionen fremhæver Nødvendigheden af en
 fast bestemt, af det Offenlige anerkjendt For-
 bindelse mellem Svendene i de enkelte Fag,
 hvilken nu for Tiden aldeles savnes. Men medens Flertallet
 haaber at kunne opnaa en saadan Forbindelse ad
 Frivillighedens Vej uden ny Lovbestemmelser ved
 enkelte Modifikationer i de bestaaende Foreningers Sta-
 tuter, stoler Mindretallet ikke paa Frivilligheden, men
 mener, at Indtrædelsen i Svendeforeninger bør være
 pligtig for enhver Svend i det paagjældende Fag, saa-
 ledes at den nærmere Ordning foregaar paa Grundlag af
 den ældre Lavsforening. I Forbindelse hermed staa For-
 slag om Svendepøver og om Mesterforeninger,
 der af Flertallet ligesom Svendeforeningerne fastholdes
 som frivillige, medens Mindretallet kræver Lavs-
 foreningerne oprettede med Forpligtelse for
 Mestrene til at indtræde i samme; ja det kræver
 endog Aflæggelse af en Prøve (Svendepøve og i

visse Fag en yderligere Prøve) som Betingelse for Borgerskabs Erhvervelse. Flertallet søger derfor Stridigheder mellem Arbejdsgivere og Arbejdere om Lønnen o. Lgn. afgjorte ved frivillige voldgiftsmæssige Afgjørelser, medens Mindretallet vil have saadanne Stridigheder afgjorte ved Lavforeningernes Bestyrelse, der repræsenterer begge Parter. Hvad angaar Afgjørelsen af egenlige Retsstridigheder mellem Arbejdsgivere og Arbejdere, mene Nogle, at denne bedst vil kunne ske ved særlige Arbejdsretter, i hvilke Arbejdere og Arbejdsgivere skulle tage Sæde som Medlemmer; — Andre finde derimod ikke Indførelsen af en saadan ny Institution tilstrækkelig motiveret.

Hvad Landarbejderne angaar, mener Kommissionen, at den jordløse Arbejders Stilling vil forbedres væsenligst, naar Husmanden bringes til at dyrke sin Jord bedre. Det foreslaas i dette Øjemed at aabne ham Adgang til at faa Laan; men medens nogle Medlemmer mene, at saadanne Laan bør tilvejebringes ad privat Vej ved Oprettelsen af Laanekasser, foreslaa andre, at Staten anviser en Sum til Udlaan i dette Øjemed efter nærmere foreslaaede Regler. — En Række Forslag tilsigte at indskrænke Brændevinsforbruget, straffe Drukkenskab, der viser sig offentlig o. L. Endvidere foreslaas Tilsyn med uægte Børn og med Plejebørns Opfostring, Indretning af Lejehuse paa Landet, Ansættelse af en fast Fattiglæge i hver Kommune, Opmuntring af Hededyrkning, Udvikling af Fiskeriet, Ydelse af Befordring i Sygdomstilfælde til Landboere der ikke selv raade over Hest og Vogn m. m.

Til Ordningen af Syge- og Begravelseskasserne, der navnlig efter Lavkassetvangens Ophævelse

lide af forskellige Mangler, fremsætter Flertallet et detaljeret Forslag, der uden at fravige Friheds- og Selvhjælpsprincippet skal afhjælpe Manglerne ved de nu bestaaende gjensidige Hjelpeforeninger og tilbyder disse visse Begunstigelser fra det Offenliges Side. Mindretallet befrygter, at saadanne Kasser ikke ville faa den ønskelige Udbredelse og foreslaar Tvangs-Sygekasser, saaledes at enhver Arbejder skal godtgjøre at være Medlem af en offentligt anerkjendt Sygekasse; og navnlig tilraader Mindretallet, at man særlig for Haandværkstanden i Forbindelse med Gjenoplivelsen af Lavsforeningerne søger gjenoprettet de tidligere pligtige Svendelader til gjensidig Hjælp i Sygdom og ved Begravelse.

Der foreslaas indrømmet Husholdningsforeningerne forskellige mindre Lettelser.

Flertallet foreslaar oprettet en Alderdomsforsørgelseskasse for Ubemidlede som Statsanstalt og med Statstilskud. Mindretallet kan subsidiært slutte sig til dette Forslag, saafremt det gjøres enhver Mand og Kvinde mellem det 15de og det 20de Aar, der indtager en Stilling som Tyende, Haandværkslærling eller Fabrikarbejder, til Pligt at være Medlem af denne Anstalt, saaledes at vedkommende Husbond, Mester eller Fabrikejer udreder Indskudet for disse Medlemmer. Men principielt anbefaler Mindretallet, at der indføres en almindelig Tvangsforpligtelse til at være Medlem af en Alderdomsforsørgelseskasse, en Forpligtelse der for Haandværkerstandens Vedkommende bør opfyldes gennem Lavene, der hertil opkræve de fornødne Bidrag af Mestre og Svende.

Kommissionen fremsætter endvidere Forslag om Ar-

bejdsgiverens Erstatningspligt ligeoverfor Arbejdere, der komme til Skade under Arbejdets Udførelse.

Endelig har Kommissionen udtalt sig om en Række mere specielle Spørgsmaal, saasom: om Aktievæsenet i dets Forhold til de arbejdende Klasser og om en Aktielovgivning af Hensyn til Arbejderne; om ved smaa Kraftmaskiner med billig Bevægkraft at sætte den lille Bedrift i Stand til at konkurrere med den store og at decentralisere Arbejderbefolkningen; om Tilsyn med Levnetsmidler; om Sparekasser, Arbejderboliger, Skoleundervisning, Retten til at indgaa Ægteskab; endelig om Søndagsarbejdets Afskaffelse. —

Det er, som man ser, en stor Mængde Spørgsmaal Arbejderkommissionen har behandlet. Til adskillige af dem skulle vi i følgende Artikler, paa forskjellig Maade, vende tilbage.